

CEZA MUHALEMESİNDE ŞİRKET YÖNETİMİ İÇİN KAYYIM TAYİNİ VE NİTELİKLERİ

Yrd. Doç. Dr. İsmail DURSUN *

ÖZET

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 133. maddesinde “**Şirket yönetimi için kayyım tayini**”, ayrı bir elkoyma türü olarak düzenlenmiş bulunmaktadır. Bu çalışmada elkoyma tedbiri, sonra elkoyma tedbirinin bir türü olan Şirket yönetimine elkoyma ve bu Şirket yönetimine atanan kayyım tayini ve nitelikleri incelenecektir. Şirket yönetimi için kayyım tayininde, Şirketin tamamını, bütünü veya aktif ve pasifini etkileyen bir tedbir söz konusu olmaktadır. Şirketin tamamının yönetimi, atanan kayyımaya geçmekte, onun sevk ve idaresi altına girmektedir. Şirket yönetimi için kayyım tayini koruma tedbirinin kanundaki düzenlemeye göre, kanunda belirtilen ve belirli (katolog) suçlar için başvurulabilen ve niteliği bakımından özel bir elkoyma koruma tedbiri çeşididir. Ceza Muhakemesi Kanununda tek tek sayılan suçlardan birinin işlendiği konusunda “kuvvetli Şüphe”nin bulunması, bu suçun bir Şirketin faaliyeti çerçevesinde işlenmekte olması, maddi gerçeğin ortaya çıkarılabilmesi için gerekli olması durumunda hâkim veya mahkeme kararı ile Şirket yönetimi için kayyım tayini yoluna gidilebilecektir. Kayyım görevi, yönetim organının almış olduğu kararları, Şirket lehine olup olmadığını araştırma yükümlülüğu altında bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kayyım, kuvvetli Şüphe, Şirket, elkoyma, katalog suç, Şirket yönetimi

ABSTRACT

Article 133 of the Turkish Criminal Procedure establishes a distinguished sort of seizure, which is titled “appointing a trustee for the

* Yalova Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi

administration of a firm” In this study, we will analyze the seizure measure, then, a distinguished sort of seizure, and assignment and qualifications of the trustee for the administration of the firm appointed to run the business. In the assignment of the trustee for the administration of the firm there is a kind of measure which affects the whole company, or the assets comprising the debts and the credits of the firm. All the powers concerning the administration of the firm are transferred to the trustee in case of appointment of the trustee. Appointment of a trustee for the administration of a firm as preventive measure is, according to the law, a special kind of seizure measure which can be applicable to some categorized crimes. Only in cases where there is a strong suspicion of a crime, designated and cited by the Code for this purpose, an offense being committed within the activities of the firm, and it should be necessary to establish the factual truth, then may the court have a recourse to appointing the trustee for the administration of the firm. The trustee is under an obligation to investigate and examine the decisions of the firm management (board) in terms of whether or not such decisions are detrimental to the firm’s benefit.

Keywords: *court-appointed custodial trustee (receiver), strong suspicion, seizure, categorized crime type, company management*

I. CEZA MUAHKEMESİ HUKUKUNDA KORUMA TEDBİRİ OLARAK ELKOYMA

1. Genel Olarak

Ticari yaşamın önemli aktörlerinden biri de birçok farklı türü bulunan şirketlerdir. Bu şirketlerin en önemli amaçları mümkün olduğunca yüksek oranda gelir elde ederek ortaklarının memnuniyetini sağlamaktır. Bazı durumlarda suç işlemeyi amaçlayan kişilerin, bu şirketler üzerinden fiillerini gerçekleştirdikleri de görülmektedir. Bu durumda görünen “paravan şirket” arkasında suç teşkil eden fiiller işlenmektedir. Böyle durumlarda diğer suç eşyalarında olduğu gibi gerçeğin ortaya çıkarılması için bu şirketlere de elkonulması gerekmektedir. Şirketlere elkoyma şirket yönetiminin kararlarını kontrol etmek veya şirket yönetimini görevden almak şeklinde gerçekleştirilebilecektir. Bu elkoyma diğer malvarlıklarından daha fazla zarara neden olabilecektir. Birçok istihdamı gerçekleştiren ve çok büyük malvarlığı barındıran şirketlerin zarara uğraması sadece kendilerini değil, sosyal

ve ekonomik büyük zararlara neden olabilecektir. Bu nedenle bu tedbirin uygulanması sırasında daha dikkatli olunması gerekmektedir. Nitekim kanun koyucu da bu tedbiri basit elkoymaya göre daha ayrıntılı şartlara tabi kılmıştır.

Bu nedenle 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 133. maddesinde “**şirket yönetimi için kayyım tayini**” şeklinde ayrı bir elkoyma türü olarak düzenlenmiş bulunmaktadır.

Bu çalışmada elkoyma tedbiri, sonra elkoyma tedbirinin bir türü olan şirket yönetimine elkoyma ve bu şirket yönetimine atanan kayyım tayini ve nitelikleri incelenecektir.

2. Basit Elkoyma İşlemi

1982 Anayasası'nın temel hak ve özgürlükleri doğrudan etkilemesi nedeniyle elkoyma koruma tedbiri, “**Özel hayatın gizliliği**” başlıklı 20. maddesinde, “**Konut dokunulmazlığı**” başlıklı 21. maddesinde, “**Basın hürriyeti**” başlıklı 28. maddesinde ve “**Basın araçlarının korunması**” başlıklı 30. maddesinde düzenlenmiştir.

1982 Anayasası'nın “**mülkiyet hakkı**” başlıklı 35. maddesinde, herkesin mülkiyet ve miras haklarına sahip olduğu ve bu hakların, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabileceği belirtilmiştir. Mülkiyet hakkına müdahale niteliği taşıyan elkoymaya, kamu yararı gerektiren hallerde ve kanunda yazılı belirtilen koşulların bulunması halinde başvurulabilecektir.

Elkoyma koruma tedbiri, adli amaçlı olabileceği gibi, önleme (idari) amaçlı olarak da uygulanabilir¹. Adli elkoyma tedbirinde amaç, bir suçun ispatı için gerekli olan, eşya ya da kazanç müsaderesinin (TCK m.54, 55) konusunu oluşturan malvarlığı değerleri üzerinde zilyedin sahip bulunduğu tasarruf yetkisinin kaldırılmasıdır².

¹ KUNTER, Nurullah / YENİSEY, Feridun / NUHOĞLU, Ayşe, Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 1114; ÖZTÜRK, Bahri / KAZANCI Behiye Eker / GÜLEÇ, Sesim Soyer, Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbirleri, s. 124.

² KUNTER, Nurullah / YENİSEY, Feridun / NUHOĞLU, Ayşe, Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 1114; CENTEL, Nur / ZAFER, Hamide, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 386; ŞAHİN, Cumhur, Ceza Muhakemesi Hukuku I, s. 251; ÖZBEK, Veli Özer / KANBUR, Mehmet Nihat / DOĞAN, Koray / Bacaksız, Pınar / TEPE, İlker, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 384; ÖZTÜRK Bahri / TEZCAN, Durmuş / ERDEM,

Önleme (idari) elkoyma tedbirinde amaç ise, kolluk tarafından taşınması veya bulundurulması suç sayılmayan buna karşılık, kamunun güvenliği, emniyeti için tehlikeli bir araç olarak kullanılması muhtemel her türlü eşyaya elkonulmasıdır³. Önleme (idari) amaçlı elkoyma geçici niteliktedir. Belirlenen bu geçici tehlike ortadan kalktıktan sonra, elkonulan eşya sahibine iade edilir. Bu tedbir, toplumsal barışı, huzuru ve kamu düzenini korumaya yöneliktir. Bu tedbiri yerine getirecek merci kolluk güçleri olup, bir idari işlem niteliğindedir⁴.

Elkoyma, kesin hükümden önce temel hak ve özgürlüklere müdahale oluşturması nedeniyle bir koruma tedbiridir⁵. Bu nedenle koruma tedbirlerinin bütün koşullarını, niteliklerini taşımaktadır.

İspat aracı olabilecek bir şeyi ya da müsadereye konu olacak malvarlığı değerlerini, zorla alma durumunda “elkoyma” sözkonusudur. Rıza ile teslim edilmesi durumu ise “muhafaza altına alma” sözkonusudur. Muhafaza altına alma işlemi, zilyedin rızası ile gerçekleşmesi nedeniyle ayrıca, hâkimin kararı gerekmemektedir. Malvarlığının, devletin eli altına alınması veya devlete geçmesi nedeniyle, bu aşamadan sonra yapılacak işlemler bakımından elkoyma ve muhafaza altına alma arasında herhangi bir fark bulunmamaktadır⁶.

Mustafa Ruhan / SIRMA, Özge / SAYGILAR, Yasemin F / ALAN, Esra, Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 513; BIÇAK, Vahit, Suç Muhakemesi Hukuku, s. 533; ERYILMAZ, Mesut Bedri, Ceza Muhakemesi Hukuku Dersleri, s. 518; GÖKCEN, Ahmet, Ceza Muhakemesi Hukukunda Basit Elkoyma ve Postada Elkoyma (Özellikle Telefonların Gizlice Denetlenmesi), s. 12; ÜNVER, Yener / HAKERİ, Hakan, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 414.

³ ÖZTÜRK Bahri / TEZCAN, Durmuş / ERDEM, Mustafa Ruhan / SIRMA, Özge / SAYGILAR, Yasemin F / ALAN, Esra, Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 124; AYDIN, Murat, Arama ve El Koyma, s. 157.

⁴ GÖKCEN, Ahmet, Ceza Muhakemesi Hukukunda Basit Elkoyma ve Postada Elkoyma (Özellikle Telefonların Gizlice Denetlenmesi), s. 6; KUNTER, Nurullah / YENİSEY, Feridun / NUHOĞLU, Ayşe, Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 1114; ÖZTÜRK, Bahri / KAZANCI Behiye Eker / GÜLEÇ, Sesim Soyer, Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbirleri, s. 124.

⁵ ŞAHİN, Cumhuriyet, Ceza Muhakemesi Hukuku I, s. 251; ÖZTÜRK Bahri / TEZCAN, Durmuş / ERDEM, Mustafa Ruhan / SIRMA, Özge / SAYGILAR, Yasemin F / ALAN, Esra, Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 514; ÖZBEK, Veli Özer / KANBUR, Mehmet Nihat / DOĞAN, Koray / Bacaksız, Pınar / TEPE, İlker, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 384.

⁶ KUNTER, Nurullah / YENİSEY, Feridun / NUHOĞLU, Ayşe, Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 1115; BIÇAK, Vahit, Suç Muhakemesi Hukuku, s. 540.

Elkoyma tedbiri, “basit elkoyma” ve “özel elkoyma” şeklinde, ikiye ayrılmaktadır⁷. CMK’nun 123. maddesinde yer alan elkoyma basit elkoyma olarak nitelendirilmektedir. Elkoyma tedbirinin uygulanabilmesi için, bazı özel koşullar gerektiren veya aranan elkoyma türleri “özel elkoyma” olarak nitelendirilmektedir. Nitekim Kanununun 123. maddesinin devamı maddelerinde yer verilen taşınmazlara, hak ve alacaklara elkoyma (CMK m. 128), postada elkoyma (CMK m. 129 ve 130), şirket yönetimine elkoyma (CMK m. 133), bilgisayarlarda, bilgisayar programlarında ve kütüklerinde elkoyma (CMK m. 134), kaçaklara ilişkin elkoyma (CMK m.248) gibi özel koşullar gerektiren ya da aranan elkoyma türleri özel elkoyma olarak nitelendirilmektedir.

Elkoyma koruma tedbiri, yargılamayı gerçekleştirebilmek, muhakeme sonucunda verilecek kararın kâğıt üzerinde kalmasını önlemek ve verilecek kararların uygulanmasını sağlamak amacına yöneliktir⁸. Diğer bir yönüyle usul ekonomisine de uygundur.

Nelere elkonulabileceği CMK’nun “Eşya ve kazancın muhafaza altına alınması ve bunlara elkonulması” başlıklı 123. maddesinde iki tür, malvarlığına elkonulabileceği ifade edilmiştir⁹. Bunlardan birincisi, ispat aracı olarak yararlı görülen, delil niteliğindeki malvarlığı değerleridir. İkincisi ise, eşya veya kazanç müsaderesinin konusunu oluşturan malvarlığı değerleridir (CMK m.123).

Alman Ceza Muhakemesi Kanununun 111 b maddesi, nesnelere, suçun işlenmesinde ve suçtan elde edildiğinin kabul edilebilmesine sebep olabilecek bulguların varlığı halinde, emniyet altına alınabileceği ifade edilmiştir. Alman hukukunda baskın görüş, buradaki şüphe derecesinin, soruşturmanın açılması için aranan ve ACMK m. 152/2’de yeterli fiili emareler (zureichendetatsächliche Anhaltspunkte) olarak tanımlanan, “**başlangıç şüphesi**” (Anfangsverdacht)” olarak kabul etmektedir. Bir ifadeyle, elkoymaya konu teşkil edecek nesnelere suçun işlenmesi veya suçtan elde

⁷ ŞAHİN, Cumhuriyet, Ceza Muhakemesi Hukuku I, s. 251; ÖZBEK, Veli Özer / KANBUR, Mehmet Nihat / DOĞAN, Koray / Bacaksız, Pınar / TEPE, İlker, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 387; AYDIN, Murat, Arama ve El Koyma, s. 173.

⁸ ÖZTÜRK, Bahri / KAZANCI Behiye Eker / GÜLEÇ, Sesim Soyer, Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbirleri, s. 127; ERYILMAZ, Mesut Bedri, Ceza Muhakemesi Hukuku Dersleri, s. 518.

⁹ KUNTER, Nurullah / YENİSEY, Feridun / NUHOĞLU, Ayşe, Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 1117; ÖZTÜRK, Bahri / KAZANCI Behiye Eker / GÜLEÇ, Sesim Soyer, Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbirleri, s. 136.

edildiğine ilişkin (Verfall) kesin bir durumun varlığı (gewisse Wahrscheinlichkeit) gereklidir¹⁰. Uygulamada elkoyma kararının olması gerekenden daha kolay bir biçimde verilmesi sebebinin bulunması, eleştirilmiştir. Bu eleştirilere göre, bu çeşit elkoymada malvarlığı ve malvarlığı değerlerine yönelik ciddi bir müdahalenin bulunması gereklidir. Mahkeme elkoyma kararını fiili ve hukuki olarak, söz konusu malvarlığı ve malvarlığı değerlerinin ceza hukuku bakımından gerekçe gösterilmesi gereklidir. Bu noktada bir tahminin bulunması yeterli olmayıp, daha fazlası gerekmektedir¹¹. Buradaki şüpheli, “**karar şüphesi**” olarak tanımlayıp, yeterli fiili emarelerin mahkemenin kararında ACK’nun 73. maddesinde düzenlenen suç için ya da suçtan elde edilen malvarlığı, malvarlığı değerleri, nesnelere müsadereyi amacıyla, güvenli bir ortamda saklanması, muhafazasına hükmedileceği şeklinde değerlendirilmesi gerektiği belirtilmektedir¹².

a. Elkoyma Yasağı

İspat aracı olarak yararlı görülen, eşya ya da kazanç müsaderesinin konusunu oluşturan her türlü malvarlığı değerlerine elkonulabilir. Buna karşılık bu düzenlemeye bazı istisnaları getirilmiştir. 1982 Anayasasının “*Suç ve cezalara ilişkin esaslar*” başlıklı 38. maddesinin beşinci fıkrasında “Hiç kimse kendisini ve kanunda gösterilen yakınlarını suçlayan bir beyanda bulunmaya veya bu yolda delil göstermeye zorlanamaz” hükmü yer almaktadır. Bu anayasa hükmüne uygun bir düzenleme CMK’nun 126. maddesinde yapılmıştır. Buradaki düzenlemeye göre, “elkonulamayacak belge ve mektuplar” başlığı altında şüpheli veya sanık ile CMK’nun 45 ve 46. maddelerine göre tanıklıktan çekinebilecek kimseler arasındaki mektuplara ve belgelere, bu kimselerin nezdinde bulunduğu sürece elkonulması mümkün değildir¹³.

Elkoyma yasağının uygulanabilmesi için, söz konusu eşyaların şüpheli, sanığın ya da tanıklıktan çekinebilecek olan kişilerin nezdinde bulunması

¹⁰ BGH NSz 08, 419, MEYER-GOßNER, Strafprozessordnung, s. 454; BITTMANN, Münchener Kommentar Strafprozessordnung, s. 1456; BGH StB 5/07 - Beschluss vom 12. Juli 2007, <http://www.hrr-strafrecht.de/hrr/2/07/stb-5-07.php>.

¹¹ KÜHNE, Strafprozessrecht, s. 309.

¹² ROGALL, Systematische Kommentar zur Strafprozessordnung, s. 489; GERCKE, Heidelberger Kommentar, s. 602.

¹³ KUNTER, Nurullah / YENİSEY, Feridun / NUHOĞLU, Ayşe, Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 1118; ÜNVER, Yener / HAKERİ, Hakan, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 415; AYDIN, Murat, Arama ve El Koyma, s. 170.

gerekmektedir. Diğer bir anlatımla mektup ve belgelerin kişilerin üzerinde, yerleşim yerinde veya işyerinde bulunması durumunda elkonulması mümkün değildir (CMK m.126)¹⁴.

Elkonulamayacak malvarlığı değerlerinden biri de basın araçlarıdır. 1982 Anayasasının “**Basın araçlarının korunması**” başlıklı 30. maddesine göre, “**kanuna uygun şekilde basın işletmesi olarak kurulan basımevi ve eklentileri ile basın araçları, suç aleti olduğu gerekçesiyle zapt ve müsadere edilemez veya işletilmekten alıkonulamaz**”. Buna göre herhangi bir suçun işlenmesinde kullanılsa bile, basımevi ve bunun eklentilerine (müştemilatlarına) elkonulması mümkün değildir¹⁵. Basımevi ve basımevi eklentilerinin kanunda belirtilen usul ve esaslara uygun olarak kurulmuş olması gereklidir. Bu nedenle, kanunda belirtilen usul ve esaslara uygun olarak kurulmayan basımevi ve basımevi eklentileri, bir suçun işlenmesinde araç olarak kullanılması durumunda elkoyma mümkündür. Bu elkoymanın devamında, müsadere edilebilecektir (TCK m.54,55).

b. İçeriği Devlet Sırrı Niteliğindeki Belgelerin İncelenmesi

İçeriği veya muhtevası bakımından devlet sırrı niteliğinde olan belgelerin mahkemeden gizlenemeyeceği hükme bağlanmıştır (CMK m.125)¹⁶. Ancak bu nitelikteki belgelerin incelenmesi bazı koşullara bağlanmıştır¹⁷.

Ceza Muhakemesi Kanununun 125. maddesine göre, devlet sırrı niteliğindeki bilgilerin yer aldığı belgeler, hapis cezasının alt sınırı beş yıl veya daha fazla olan suçlarla ilgili olarak mahkemeye karşı gizli tutulamaz¹⁸. Bu nite-

¹⁴ ŞAHİN, Cumhuriyet, Ceza Muhakemesi Hukuku I, s. 169.

¹⁵ CENTEL, Nur / ZAFER, Hamide, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 393; ERYILMAZ, Mesut Bedri, Ceza Muhakemesi Hukuku Dersleri, s. 522.

¹⁶ CMK'nun “İÇERİĞİ DEVLET SIRRI NİTELİĞİNDEKİ BELGELERİN MAHKEMECE İNCELENMESİ” başlığı altında yer alan 125. maddesi “(1) Bir suç olgusuna ilişkin bilgileri içeren belgeler, Devlet sırrı olarak mahkemeye karşı gizli tutulamaz. (2) Devlet sırrı niteliğindeki bilgileri içeren belgeler, ancak mahkeme hâkimi veya heyeti tarafından incelenebilir. Bu belgelerde yer alan ve sadece yüklenen suçta açıklığa kavuşturabilecek nitelikte olan bilgiler, hâkim veya mahkeme başkanı tarafından tutanağa kaydedilir.(3) Bu Madde hükmü, hapis cezasının alt sınırı beş yıl veya daha fazla olan suçlarla ilgili olarak uygulanır”, şeklindedir.

¹⁷ AYDIN, Murat, Arama ve El Koyma, s. 172.

¹⁸ ÖZTÜRK Bahri / TEZCAN, Durmuş / ERDEM, Mustafa Ruhan / SIRMA, Özge / SAYGILAR, Yasemin F / ALAN, Esra, Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hu-

likteki belgeler, sadece mahkeme hâkimi ya da mahkeme heyeti tarafından incelenebilir¹⁹. Soruşturma evresinde sözkonusu belgeleri sulh ceza hakiminin incelemesi de mümkündür. Bu inceleme neticesinde, mahkeme tutanaklarına, belgelerde yer alan bilgilerin hepsine yer verilmez. Bu tutanağa, sadece şüpheli veya sanığa isnad edilen suçun açıklığa kavuşturabilecek nitelikte olan bilgiler, olgular geçirilecektir²⁰. Bunun dışındaki devlet sırrı niteliğinde her ne bulunuyor ise, tutanağa kaydedilmez (125/3).

3. Elkoyma İşleminin Uygulanma Koşulları

Elkoyma kararı verilebilmesi için malvarlığı değerinin, eşya veya kazanç müsaderesinin konusunu oluşturması ya da “ispat aracı” niteliğinde olması gerekmektedir²¹. Maddede bu iki koşul haricinde elkoyma konusunda bir koşul aranmamasına karşılık, elkoymanın bir koruma tedbiri olması dolayısıyla koruma tedbirleri için geçerli olan genel şartların, elkoyma için de bulunması gerekmektedir. Bu nedenle, gecikmede tehlike olması ve belli yoğunlukta şüphenin bulunması koşullarının da birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir²².

Alman Hukuku’nda da elkoyma kararını ancak mahkeme verebilmektedir. Ancak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde (Gefahr im Verzuge), savcılık da elkoyma kararı vermeye yetkilidir (ACMK m. 111e /1). Taşınabilir eşya-

kuku, s. 517; ÜNVER, Yener / HAKERİ, Hakan, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 415; ERCAN, İsmail, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 205; TURHAN, Faruk, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 257.

¹⁹ KUNTER, Nurullah / YENİSEY, Feridun / NUHOĞLU, Ayşe, Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 1118; ÜNVER, Yener / HAKERİ, Hakan, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 415; ÖZTÜRK, Bahri / KAZANCI Behiye Eker / GÜLEÇ, Sesim Soyer, Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbirleri, s. 136; ERYILMAZ, Mesut Bedri, Ceza Muhakemesi Hukuku Dersleri, s. 521; TURHAN, Faruk, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 257.

²⁰ ÖZTÜRK Bahri / TEZCAN, Durmuş / ERDEM, Mustafa Ruhan / SIRMA, Özge / SAYGILAR, Yasemin F / ALAN, Esra, Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 517; ÖZBEK, Veli Özer / KANBUR, Mehmet Nihat / DOĞAN, Koray / Bacaksız, Pınar / TEPE, İlker, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 390; ÜNVER, Yener / HAKERİ, Hakan, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 415.

²¹ ÖZTÜRK, Bahri / KAZANCI Behiye Eker / GÜLEÇ, Sesim Soyer, Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbirleri, s. 129.

²² KUNTER, Nurullah / YENİSEY, Feridun / NUHOĞLU, Ayşe, Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 1119; ERYILMAZ, Mesut Bedri, Ceza Muhakemesi Hukuku Dersleri, s. 519.

lar bakımından yetki daha geniş tutulmuştur. Taşınabilir eşyalara ilişkin elkoyma kararı, gecikmesinde sakınca bulunması halinde soruşturma esnasında savcılığa bağlı olarak görev yapan yetkililer (Ermittlungspersonen Alman Adli Teşkilat Kanunu m.152) tarafından da verilebilmektedir. Mahkeme tarafından verilmeyen elkoyma kararları bir hafta içinde mahkeme tarafından onaylanması gerekmektedir²³.

Ceza Muhakemesi Kanununun 123. maddesinde²⁴ şüpheye ilişkin, nitelikli ağır bir şüphe koşulu getirilmediğine göre, basit şüphe yeterli olacaktır. Maddedeki bu düzenlemeye karşılık elkoyma, mülkiyet hakkına önemli bir sınırlama getirdiğinden, en azından arama koruma tedbirleri için gerekli olan makul şüphenin elkoyma için de aranması gerekmektedir. Bu nedenle sadece bir ihbar üzerine ya da sadece soruşturma evresinin başladığını anlaşılması sebebine dayanılarak, elkoyma kararı verilmesi mümkün değildir²⁵.

Koşulları gerçekleşmesi durumunda şüpheli, sanık ya da elkonulacak eşyayı elinde bulunduran herhangi bir kişi hakkında elkoyma kararı verilebilecektir²⁶.

4. Elkoyma Kararı

1982 Anayasasının 20 ve 21. maddesine göre, elkoyma usulüne göre verilmiş hâkim kararı ile gerçekleştirilebilir. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde, kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emrinin bulunması gerekmektedir. Belirtilen bu usul dışında elkoyma işlemi yapılamayacaktır. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde yetkili merciin yazılı emriyle elkoymanın gerçekleşmesi durumunda, bu kararın yirmi dört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulması gerekmektedir. Hâkim de kararını

²³ Ayrıntılı bilgi için bkz., MEYER-GÖBNER, Strafprozessordnung, s. 463-465; BİTTMANN, Münchener Kommentar Strafprozessordnung, s. 1484, 1487, ROGALL, Systematische Kommentar zur Strafprozessordnung, s. 526- 530.

²⁴ CMK'nun "EŞYA VEYA KAZANCIN MUHAFAZA ALTINA ALINMASI VE BUNLARA ELKONULMASI" başlığı altındaki 123. maddesi(1) İspat aracı olarak yararlı görülen ya da eşya veya kazanç müsaderesinin konusunu oluşturan malvarlığı değerleri, muhafaza altına alınır.(2) Yanında bulunduran kişinin rızasıyla teslim etmediği bu tür eşyaya elkonulabilir

²⁵ KUNTER, Nurullah / YENİSEY, Feridun / NUHOĞLU, Ayşe, Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 1119.

²⁶ ÖZTÜRK Bahri / TEZCAN, Durmuş / ERDEM, Mustafa Ruhan / SİRMA, Özge / SAYGILAR, Yasemin F / ALAN, Esra, Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 514; ŞAHİN, Cumhur, Ceza Muhakemesi Hukuku I, s. 175.

elkoymadan itibaren kırk sekiz saat içinde vermek zorundadır. Aksi halde, elkoyma kararını onaylamamış sayılacak ve elkoyma kendiliğinden kalkacaktır (Anayasa m. 20,21).

Elkoyma CMK’unda da benzer şekilde düzenlenmiştir. Buna göre, elkoyma kararı kural olarak hâkim tarafından verilecektir. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde bulunması Cumhuriyet savcısı, Cumhuriyet savcısına ulaşılamaması halinde ise, kolluk amirinin yazılı emriyle de elkoyma yapılabilecektir²⁷. Hâkim kararı olmaksızın yapılan elkoyma işleminin, yirmi dört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulması gerekmektedir. Hâkim de elkoymanın onaylanmasına ya da onaylanmamasına dair kararını elkoymadan itibaren kırk sekiz saat içinde açıklaması gerekir. Eğer bu gerçekleşmezse, elkoyma kararı onaylamamış sayılıp ve elkoyma kendiliğinden kalkacaktır (CMK m.127)²⁸.

Askerî mekanlarda yapılacak olan elkoyma kararı da aynı şekilde gerçekleştirilecektir. Ancak bu karar Cumhuriyet savcısının istem ve katılımlıyla askerî makamlar tarafından yerine getirilecektir (CMK m.127/6)²⁹.

Bir kimsenin yanında bulunan eşyayı rızasıyla teslim edilmesi halinde, elkoyma işlemine gerek olmadan bu eşya muhafaza altına alınabilecektir. Ancak kişinin, yanında bulunan eşyayı rızası ile teslim etmemesi durumunda, eşyanın, elkoyma usulüne göre alınması gereklidir³⁰. Yine herhangi bir kişinin zilyetliğinde olmayan, sahihsiz eşyanın olması halinde, muhafaza altına alma işlemi gerçekleştirilebileceğinden bu tür eşya için elkoyma usulüne göre alınmasına gerek bulunmamaktadır³¹.

Elkoymaya konu olan eşya talep edildiğinde zilyedin, eşyayı göstermekten kaçınması durumunda, hakkında CMK’nun 60. maddesinde³² yer

²⁷ KUNTER, Nurullah / YENİSEY, Feridun / NUHOĞLU, Ayşe, Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 1119; CENTEL, Nur / ZAFER, Hamide, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 391.

²⁸ BIÇAK, Vahit, Suç Muhakemesi Hukuku, s. 536; ÖZTÜRK, Bahri / KAZANCI Behiye Eker / GÜLEÇ, Sesim Soyer, Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbirleri, s. 131.

²⁹ CENTEL, Nur / ZAFER, Hamide, Ceza Muhakemesi Hukuku, CENTEL, Nur / ZAFER, Hamide, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 392.

³⁰ ERYILMAZ, Mesut Bedri, Ceza Muhakemesi Hukuku Dersleri, s. 520.

³¹ ŞAHİN, Cumhur, Ceza Muhakemesi Hukuku I, s. 174; ÖZTÜRK, Bahri / KAZANCI Behiye Eker / GÜLEÇ, Sesim Soyer, Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbirleri, s. 126.

³² CMK’nun 60. maddesi “(1) Yasal bir sebep olmaksızın tanıklıktan veya yeminden çekilen tanık hakkında, bundan doğan giderlere hükmedilmekle beraber, yemininin veya tanıklığının gerçekleştirilmesi için dava hakkında hüküm verilmeye kadar ve her hâlde üç

alan disiplin hapsine ilişkin hükümler uygulanacaktır³³. Ancak, eşyanın bu kişilerin zilyetliğinde olması durumunda şüpheli, sanık veya tanıklıktan çekinebilecekler hakkında bu hüküm uygulanmaz³⁴.

Elkoyma işlemi, taşınmazlarda tapuya şerh verilmek, taşınırlarda ise, eşyanın zilyedin elinden zorla alınması suretiyle gerçekleştirilir (CMK m. 128).

Elkoymaya da muhafaza altına alma işlemi gerçekleştirildiğinde, bir tutanağa bağlanılarak, belgelenmesi gerekir (CMK m. 169, Suç Eşyası Yönetmeliği m. 5/1³⁵).

Elkoyma işlemi, suçtan zarar gören mağdura gecikmeksizin bildirilmesi gerekir (CMK m. 127/5). Suçtan zarar gören mağdurun bilinmemesi durumunda bildirim yapılmasına gerek bulunmamaktadır.

Genel bir düzenleme olan CMK'nun 267. maddesine göre, hakim tarafından verilen elkoyma kararlarına karşı, itiraz yoluna gidilebilir (CMK m.267 vd.)³⁶.

5. Elkoyma İşleminin Sona Ermesi

a. Genel Olarak

Elkoyma, kural olarak en fazla hüküm kesinleşinceye kadar devam edebilir. Son karar veya ilk derece mahkemesinin kesin hükmüyle birlikte elkonulan eşya hakkında, iade veya müsadere edilmesi şeklinde kararın verilmesi gerekir. Buna karşılık şüpheliye, sanığa ya da üçüncü kişilere ait

ayı geçmemek üzere disiplin hapsi verilebilir. Kişi, tanıklığa ilişkin yükümlülüğüne uygun davranması halinde, derhâl serbest bırakılır. (2) Bu tedbirleri almaya naiip hâkim ve istinabe olunan mahkeme ile soruşturma evresinde sulh ceza hâkimi yetkilidir. (3) Davanın görüldüğü sırada bu tedbirler alındıktan ve yukarıdaki süreler suçun türüne göre tümüyle uygulandıktan sonra o dava veya aynı işe ilişkin diğer davada tekrar edilmez.(4) Disiplin hapsi kararına itiraz edilebilir”, şeklindedir.

³³ KUNTER, Nurullah / YENİSEY, Feridun / NUHOĞLU, Ayşe, Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 1132; ÜNVER, Yener / HAKERİ, Hakan, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 414; ERYILMAZ, Mesut Bedri, Ceza Muhakemesi Hukuku Dersleri, s. 520.

³⁴ AYDIN, Murat, Arama ve El Koyma, s. 175; ÖZTÜRK Bahri / TEZCAN, Durmuş / ERDEM, Mustafa Ruhan / SIRMA, Özge / SAYGILAR, Yasemin F / ALAN, Esra, Naza-ri ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 51.

³⁵ 1 Haziran 2005 tarih ve 25832 sayılı Resmi Gazete, Suç Eşyası Yönetmeliği.

³⁶ ÖZTÜRK, Bahri / KAZANCI Behiye Eker / GÜLEÇ, Sesim Soyer, Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbirleri, s. 132.

elkonulmuş eşyanın, soruşturma ve kovuşturma bakımından muhafazasına gerek kalmaması, müsadere edilemeyecek olduğunun anlaşılması durumunda, re'sen ya da talep ile her zaman iade edilmesine karara verilebilir³⁷. Eşyanın iadesi kararını, soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısı ya da sulh ceza hâkimi, kovuşturma evresinde ise, mahkeme tarafından karar verilecektir³⁸. Kovuşturmanın sonunda, mahkeme tarafından beraat kararı verilmesi halinde, dosyada suç şüphesi ortadan kalkacağından, elkoyma işlemi de ortadan kalkacaktır. Elkonulan eşyanın kişiye iade edilmesi gerekir³⁹. Elkonulan eşyanın iade edilmesi kararı kesindir. Bu karara karşı bir olağan denetim yolu bulunmamaktadır. Eşyanın iade edilmesi talebinin reddedilmesi kararının verilmesi durumunda, bu red kararına karşı itiraz yoluna gidilebilir (CMK m.131/1).

Bunun dışında CMK'nun "*Taşınmazlara, hak ve alacaklara elkoyma*" başlıklı 128. maddesine göre, elkonulan eşya ya da diğer malvarlığı değerleri, suçtan zarar gören mağdura ait olması ve bunlara delil olarak artık ihtiyaç bulunmaması durumunda, sahibi kim ise, o kişiye iade edilmesi gerekir (CMK m. 131/2). Yine 128. maddeye göre, bu değerler sadece, şüpheli veya sanığa (CMK m. 2) ait ise, elkonulması mümkündür. Şüpheli ya da sanığa ait olduğu düşüncesiyle elkonulan taşınmaz, hak ve alacakların, mağdura ait olduğunun anlaşıldığı anda ve bunlara muhakemede delil olarak ihtiyaç bulunmuyorsa, kişiye iade edilmesi gerekir.

b. Tesadüfen Elde Edilen Deliller

CMK'nun 138. maddesine göre, sadece arama, elkoyma ve iletişimin denetlenmesi tedbirleriyle ilgili düzenleme getirilmiştir⁴⁰. Maddenin ilk fıkrasında arama veya elkoyma koruma tedbirlerinin uygulanmasında, karşılaşılan tesadüfî deliller, ikinci fıkrasında da telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi karşılaşılan tesadüfî delillere ilişkin düzenleme getirilmiştir.

³⁷ KUNTER, Nurullah / YENİSEY, Feridun / NUHOĞLU, Ayşe, Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 1117.

³⁸ ŞAHİN, Cumhuriyet, Ceza Muhakemesi Hukuku I, s. 176.

³⁹ KUNTER, Nurullah / YENİSEY, Feridun / NUHOĞLU, Ayşe, Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 1117.

⁴⁰ KUNTER, Nurullah / YENİSEY, Feridun / NUHOĞLU, Ayşe, Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 1435.

Arama veya elkoyma işlemi sırasında, yapılmakta olan soruşturma ya da kovuşturma ilgili olmayan, başka bir suçun işlendiği şüphesini uyandıracak nitelikte bir delil elde edilmesinde, bu delil muhafaza altına alınacaktır. Bu durum derhal Cumhuriyet Savcılığına bildirilmesi gerekir (CMK m. 138). Delilin muhafaza altına alınma işlemi için kolluk amirinin yazılı emrine gerek bulunmamaktadır⁴¹. Maddede geçen muhafaza altına alma işlemi, **“Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliği”nin**⁴² 4. Maddesindeki belirtilen **“koruma altına alma”** olarak nitelendirilmesi gerekir. Buna göre koruma altına alma, **“suçun veya tehlikelerin önlenmesi ya da delil olabilecek veya müsadereye tabi olan yahut güvenliğin sağlanması amacıyla, eşyayı zilyedinin kendiliğinden vermesi veya elkonulana kadar geçici olarak alıkoymadır”**. Bu itibarla CMK’nun 138/2. maddesinde yer alan düzenlemede kolluğa verilen yetki, sadece eşyayı elkonulana kadar ki zaman diliminde geçerlidir. Bu nedenle sadece eşyaya geçici olarak alıkoyma yetkisi olarak anlaşılması gereklidir⁴³.

II. ELKONULAN ŞİRKET YÖNETİMİ İÇİN KAYYIM TAYİNİ

1. Genel Olarak

Ceza muhakemesi hukukunda elkoyma koruma tedbirinin, uygulanacağı kişilerin ya da malvarlıklarının niteliklerine göre, değişik çeşitleri bulunmaktadır. Doktrinde ilk olarak basit (genel) elkoyma ve özel elkoyma olarak ikiye ayrılmıştır⁴⁴. CMK’nun 123. maddesinde yer alan elkoyma çeşidi, basit elkoyma olarak nitelendirilmektedir. Özel elkoyma niteliğindeki tedbirlerin ise çeşidi birden fazladır. Nitekim taşınmazlara, hak ve alacaklara elkoyma (CMK m. 128), postada elkoyma (CMK m. 129, 130), Şirket yönetimi için kayyım tayini (CMK m. 133), bilgisayarlarda, bilgisayar programlarında ve kütüklerinde elkoyma (CMK m. 134), kaçaklara ilişkin elkoyma (CMK m.248) şeklinde niteliği bakımından özel koşullara bağlı tutulan, kendine

⁴¹ KUNTER, Nurullah / YENİSEY, Feridun / NUHOĞLU, Ayşe, Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 1130.

⁴² 01/06/2005 Tarih ve 25832 Sayılı Resmi Gazete.

⁴³ ÖZTÜRK, Bahri / KAZANCI Behiye Eker / GÜLEÇ, Sesim Soyer, Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbirleri, s. 131.

⁴⁴ ŞAHİN, Cumhur, Ceza Muhakemesi Hukuku I, s. 251; ÖZBEK, Veli Özer / KANBUR, Mehmet Nihat / DOĞAN, Koray / Bacaksız, Pınar / TEPE, İlker, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 387.

özgü elkoyma çeşitleridir. CMK'nun 133. maddesinde düzenlenen “şirket yönetimi için kayyım tayini” de bir özel bir elkoyma çeşididir.

Şirketlerin kapatılması, ekonomik açıdan ticari büyük zararlara uğratılması, ikamesi ve telafisi güç neticeler ortaya çıkabilmektedir. Kanunkoyucu bunlar için özel veya kendine özgü bir elkoyma çeşidi düzenlemiştir. Bir şirketin, ekonomik veya ticari yaşamda hayatını sürdürmesine engel olunmasının doğuracağı ortaya çıkaracağı sakıncaları dikkate alan Kanunkoyucu 5271 sayılı CMK'nun 133. maddesinde “*şirket yönetimi için kayyım tayini*” müessesini düzenlemiştir.

Şirket yönetimi için kayyım tayini, şirketler vasıtasıyla işlenen suçların muhakemesinde oldukça önemli bir tedbir olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu tedbir ile birçok çalışanı, çalışmayı doğrudan veya dolaylı olarak ilgilendiren, iş imkânı sağlayan şirketlerin, elkonulan malvarlıklarına elkonulduğu gibi, teslim edilememesi ve kişilerin haksız yere zarara uğratılması ihtimalinin önüne geçilmesi istenmiştir⁴⁵.

Şirket yönetimi için kayyım tayini tedbiri işlemi, CMK'nun 128. maddesinde düzenlenmiş bulunan taşınmazlara hak ve alacaklara elkoyma tedbiri işleminden farklı niteliktedir. 128. maddeye göre yapılan elkoyma işleminin konusu, şüpheli ya da sanığın şirketteki hissesi, payı veya nisabıdır. Buradaki elkoyma işleminde, şirketin tamamını değil, sadece ilgili hissedarın hisselerine ve malvarlıklarına elkonulmaktadır. Şirket yönetimi için kayyım tayininde ise, şirketin tamamını, bütününü veya aktif ve pasifini etkileyen bir tedbir söz konusu olmaktadır. Şirketin tamamının yönetimi, atanan kayyıma geçmekte, onun sevk ve idaresi altına girmektedir⁴⁶.

2. Kayyım

Arapça kıyam kelimesinden türemiş olan “**kayyım**” ya da “**kayyum**”, “icra etmek, yürütmek, işini görmek, kaim olmak ve yerine geçmek” şeklinde anlamlar içermektedir⁴⁷. Hukuk terminolojisinde “**kayyım**” ya da “**kayyum**” ise, “belirli bir malın, şirketin veya vakfın yönetilmesi veya belli bir

⁴⁵ CENTEL, Nur / ZAFER, Hamide, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 401.

⁴⁶ ÖZTÜRK, Bahri / KAZANCI Behiye Eker / GÜLEÇ, Sesim Soyer, Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbirleri, s. 145.

⁴⁷ Türkçe Sözlük, s. 1120; YILMAZ, Zekeriya, Teori ve Uygulamada Müsadere, s. 491.

işin görülmesi için tayin edilen kimse”dir⁴⁸. Başka bir anlatımla belirli bir işin görülmesi veya malvarlığının yönetilmesi için, kanunlarda öngörülen durumlarda, vesayet makamınca, ilgisinin isteği üzerine veya re’sen atanan kişidir⁴⁹.

Kayyım kavramından da anlaşıldığı gibi, kayyım sadece bir malın yönetilmesi veya belli bir işin görülmesi amacıyla atanan kanuni temsilci statüsündedir⁵⁰. Buradaki temsil, kendisine kayyım atanan kişinin, fiil ehliyeti üzerinde bir sınırlanması sözkonusu değildir⁵¹.

4721 sayılı Türk Medeni Kanununda “**kayyım**”, “**Vasi ve Kayyım**” başlığı altında yer alan 403/2. maddesinde gösterilmiştir. Buna göre belirli işleri görmek veya malvarlığını yönetmek için vesayet makamı tarafından atanan bir vesayet organıdır (Türk Medeni Kanunu m. 403/2)⁵². Kayyım hangi iş nedeniyle atanmış ise, görev ve yetkisinin sınırları da bu işe göre belirlenmelidir. Çünkü kayyım genel temsil yetkisine sahip değildir. Kayyım atandığı işlerin dışındaki işleri yapması mümkün değildir⁵³. Türk Medeni Kanununda “temsil kayyımlığı” ve “yönetim kayyımlığı” şeklinde iki farklı kayyımlık çeşidine yer verilmiştir. “Yönetim kayyımlığı”, iki çeşittir. Birincisi kanunda belirtilen hallere göre atanan kayyım, ikincisi ise, isteğe bağlı olarak atanan kayyım yöneticiliği şeklindedir⁵⁴. Görüldüğü gibi, yönetim kayyımı, getiriliş amacına göre bir ikiye ayrılmıştır. Bu iki çeşidin yanında doktrinde kişinin

⁴⁸ KAYAR, İsmail, “İflasın Ertelenmesinde Kayyımlık”, Hüseyin Ülgen’e Armağan, Cilt II, s. 1905-1928; GÜRALP, Ayşe Gülin, “İflasın Ertelenmesinde Kayyım Atanması”, s. 57-78, Dokuz Eylül Üniversitesi, Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 7, Özel Sayı (Prof. Dr. İrfan Baştuğ’a Armağan), (www.deu.edu.tr/hukuk, Erişim tarihi 10.12.2014), 2005.

⁴⁹ ERSOY, Uğur, Ceza Muhakemesi Hukukunda Şirket Yönetimine Kayyım Tayini, s. 23; ÇOLAK, Halûk / TAŞKIN, Mustafa, Ceza Muhakemesi Kanunu Şerhi, s. 602.

⁵⁰ AKINTÜRK, Turgut / KARAMAN Derya Ateş, Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku, s. 497; KILIÇOĞLU, Ahmet M, Haziran Medeni Hukuk Temel Bilgiler, s. 333; ÖZTAN, Bilge, Medeni Hukukun Temel Kavramları, s. 332; ERSOY, Uğur, Ceza Muhakemesi Hukukunda Şirket Yönetimine Kayyım Tayini, s. 25.

⁵¹ GENÇCAN, Ömer Uğur, Türk Medeni Kanunu, 2. Cilt, s. 2909.

⁵² 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun **403. maddesi**- “Vasi, vesayet altındaki küçüğün veya kısıtlının kişiliği ve malvarlığı ile ilgili bütün menfaatlerini korumak ve hukukî işlemlerde onu temsil etmekle yükümlüdür. Kayyım, belirli işleri görmek veya malvarlığını yönetmek için atanır. Bu Kanunun vasi hakkındaki hükümleri, aksi belirtilmiş olmadıkça kayyım hakkında da uygulanır”, şeklindedir.

⁵³ AKINTÜRK, Turgut / KARAMAN Derya Ateş, Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku, s. 497; KILIÇOĞLU, Ahmet M, Haziran Medeni Hukuk Temel Bilgiler, 332; GENÇCAN, Ömer Uğur, Türk Medeni Kanunu, 2. Cilt, s. 2734.

⁵⁴ DURAL Mustafa / ÖĞÜZ Tufan / GÜMÜŞ Mustafa Alper, Türk Özel Hukuku (Aile Hukuku), s. 714.

isteği ile tayin edilen ve isteğe bağlı kayyımlık şeklinde üçüncü bir çeşit daha olarak kabul edilmektedir (TMK m.428)⁵⁵. Bu çeşit kayyımlık için de isteğe bağlı kısıtlama koşullarının gerçekleşmesi zorunludur (TMK m.408). Kayyımlık isteğinde bulunan kişinin kendisine kayyım tayin edilebilmesi için aranan objektif koşulları üzerinde bulundurması halinde, mahkeme tarafından bu çeşit kayyımın tayinine karar verilebilir.

3. Kayyım Tayini Ve Koruma Tedbiri

“Şirket yönetimi için kayyım tayini koruma tedbiri” CMK’nun Birinci Kitap, Dördüncü Kısım, Dördüncü Bölümünde “**Arama ve Elkoyma**” başlığı altında düzenlenmiştir. “Şirket yönetimi için kayyım tayini koruma tedbiri”nin kanundaki düzenlemeye göre, kanunda belirtilen ve belirli (katolog) suçlar için başvurulabilen ve niteliği bakımından özel bir elkoyma koruma tedbiri çeşididir⁵⁶.

Bu koruma tedbiriyle soruşturma ya da kovuşturma konusu suçla ilgili, maddi gerçeğin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır⁵⁷. Yine bu tedbir ile muhakeme sonucunda tüzel kişinin mallarının müsaderesine veya başka bir koruma tedbirine karar verilmesi durumunda, verilen bu kararların yerine getirilmesine de imkân sağlamaktadır⁵⁸.

1412 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununda (CMUK) bulunmayan “*şirket yönetimi için kayyım tayini*”, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun (CMK) 133. maddesiyle birlikte bir koruma tedbiri olarak muhakeme hukukumuzda girmiştir⁵⁹.

Ceza muhakemesi işlemleri nedeniyle bir şirketin faaliyetinin durdurulması ya da şirketin kapatılması, istenmeyen sonuçlara yol açabilir. Bu nedenle CMK’nun 133. maddesinde şirketler için, özel bir elkoyma şekli

⁵⁵ ÖZTAN, Bilge, Medeni Hukukun Temel Kavramları, s. 793; AKINTÜRK, Turgut / KARAMAN Derya Ateş, Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku, s. 469.

⁵⁶ SOYASLAN, Doğan, Ceza Muhakemesi, Hukuku, s. 292; CENTEL, Nur / ZAFER, Hamide, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 400; ÖZBEK, Veli Özer / KANBUR, Mehmet Nihat / DOĞAN, Koray / Bacaksız, Pınar / TEPE, İlker, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 395.

⁵⁷ ŞAHİN, Cumhur, Ceza Muhakemesi Hukuku I, s. 257.

⁵⁸ CENTEL, Nur / ZAFER, Hamide, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 401.

⁵⁹ ÜNVER, Yener / HAKERİ, Hakan, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 427; ÖZBEK, Veli Özer / KANBUR, Mehmet Nihat / DOĞAN, Koray / Bacaksız, Pınar / TEPE, İlker, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 396.

olarak düzenleme altına alınmıştır⁶⁰. Bu tedbir sayesinde, soruşturma ve kovuşturma evresinde, şirket yine faaliyetlerini yürütecek ve tedbir sona erdiğinde veya sonlandırıldığında zarara uğrama sözkonusu olmaksızın ilgisine geri verilecektir⁶¹.

Ceza Muhakemesi Kanununda tek tek sayılan suçlardan birinin işlendiği konusunda “kuvvetli şüphe”nin bulunması, bu suçun bir şirketin faaliyeti çerçevesinde işlenmekte olması, maddi gerçeğin ortaya çıkarılabilmesi için gerekli olması durumunda hâkim veya mahkeme kararı ile şirket yönetimi için kayyım tayini yoluna gidilebilecektir⁶². Bu bakımından ceza muhakemesi hukukunda kayyımlık, bir şirketin faaliyetleri içinde işlenen suçlarla ilgili olarak, şirketin bu faaliyetlerine engel olmak, maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasını sağlamak amacıyla, yönetimin değiştirilmesini veya alınan kararların denetlenmesini sağlamasına yönelik bir tedbir olarak düzenlenmiştir⁶³.

5237 sayılı TCK'nun 20/II. maddesinde, tüzel kişilerin cezai sorumluluğunun olmadığı hüküm altına alınmıştır. Bu hüküm ile tüzel kişilere ceza verilmesi yerinde bir düzenleme ile mümkün değildir. Buna karşılık bir suç nedeniyle, kanunda öngörülen güvenlik tedbirleri tüzel kişi hakkında da uygulanabilecektir.

Bu tedbirin yerinde veya kanun koyucunun amaçladığı şekliyle uygulanamaması, uygulanmaması halinde, soruşturma ve kovuşturma evresinde mal kaçırmalara, muvazaalı işlemlere, delillerin karartılmasına neden olabilecektir. Yine bu tedbir, temel hak ve özgürlüklere doğrudan müdahale niteliğini taşımaktadır. Bu itibarla, tedbirin uygulanması, mahkeme kararına dayanılarak da yapıldığı dikkate alındığında, daha dikkatli ve hak ihlallerine yol açmaksızın uygulanması gerekir.

⁶⁰ SOYASLAN, Doğan, Ceza Muhakemesi, Hukuku, s. 292; CENTEL, Nur / ZAFER, Hamide, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 401.

⁶¹ ŞAHİN, Cumhuriyet, Ceza Muhakemesi Hukuku I, s. 256.

⁶² ERYILMAZ, Mesut Bedri, Ceza Muhakemesi Hukuku Dersleri, s. 525; DONAY, Süheyl, Ceza Yargılama Hukuku, s. 98.

⁶³ ÖZTÜRK Bahri / TEZCAN, Durmuş / ERDEM, Mustafa Ruhan / SIRMA, Özge / SAYGILAR, Yasemin F / ALAN, Esra, Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 519; CENTEL, Nur / ZAFER, Hamide, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 401; ÖZBEK, Veli Özer / KANBUR, Mehmet Nihat / DOĞAN, Koray / Bacaksız, Pınar / TEPE, İlker, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 394; ÜNVER, Yener / HAKERİ, Hakan, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 427.

4. Kayyım Çeşitleri

Şirket yönetimi için kayyım tayinine karar verildiği sırada, kayyımın yetkileri ve görevlerinin sınırları da ayrıntılı olarak tek tek gösterilmelidir (CMK m. 133/1). Kayyım tayini, atanacak kayyımın yetki ve görevleri iki çeşittir⁶⁴. Bunlar;

- Şirket yönetiminin organının karar ve işlemlerinin geçerliliğini kayyımın onayına bağlı kılması,
- Yönetim organının yetkilerinin tümüyle kayyıma verilmesidir.

a. Şirket Yönetim Organının Almış Olduğu Karar ve İşlemlerinin Geçerliliği, Kayyımın Onayına Bağlı Tutulması

Mahkeme veya hakim tarafından atanacak kayyımın yetki ve görevleri bakımından yönetim organının karar ve işlemlerinin geçerliliği, kayyımın onayına bağlı tutulduğu durumlarda kayyım tayini yapılabilir. Bu durumlarda, şirketin özel hukuk kurallarına göre oluşmuş, resmi yönetim kurulu görevine devam etmektedir. Bunların şirket yönetimiyle ilgili aldıkları kararların ve şirket adına üçüncü kişilerle yaptıkları işlemler, hukuki olarak geçerli olabilmesi veya sayılabilmesi ancak kayyımın onayına bağlıdır⁶⁵. Kayyım görevi, yönetim organının almış olduğu kararları, şirket lehine olup olmadığını araştırma yükümlülüğü altında bulunmaktadır. Bu nedenle, kayyımın mahkeme kararlarını etkisiz hale getirebilecek nitelikteki yönetim organının almış olduğu kararları onaylayamaz⁶⁶. Diğer bir anlatımla koruma tedbiri ile amaçlanan ve bu nedenle mahkemenin vermiş olduğu tedbiri, muhakeme işlemlerini ortadan kaldıracak nitelikte alınan yönetim kurulu kararlarını onaylamaması gereklidir. Onaylama halinde kayyım, yetki ve görevini yerine getirmemiş olacaktır.

⁶⁴ ÇOLAK, Halûk / TAŞKIN, Mustafa, Ceza Muhakemesi Kanunu Şerhi, s. 605; ÖZTÜRK, Bahri / KAZANCI Behiye Eker / GÜLEÇ, Sesim Soyer, Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbirleri, s. 147.

⁶⁵ ŞAHİN, Cumhuriyet, Ceza Muhakemesi Hukuku I, s. 258; CENTEL, Nur / ZAFER, Hamide, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 402.

⁶⁶ MALKOÇ, İsmail / Yüksektepe, Mert, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu, C. 1, s. 638; ERSOY, Uğur, Ceza Muhakemesi Hukukunda Şirket Yönetimine Kayyım Tayini, s. 104.

b. Yönetim Organının Yetki ve Görevlerinin Tümüyle Kayyıma Verilmesi

Mahkeme veya hakim tarafından atanacak kayyımın yetki ve görevleri bakımından, kayyımın yönetim organı olarak atanması da mümkündür. Mahkeme tarafından kayyım olarak atandığında, şirketin yönetim organının veya yönetim organındaki üyelerin görev ve yetkileri sona erecektir. Kayyım olarak atandığı anda, şirketin görev ve yetkileri tamamen kayyıma geçmektedir. Kayyım olarak atandığı andan itibaren artık, şirketin yönetim organının icrai niteliği ortadan kalmaktadır. Bu aşamadan sonra kayyım, yönetim organı gibi hareket edecektir⁶⁷.

Fikrimizce ticari yaşamın niteliği, iktisadi hayatın realiteleri dikkate önüne alındığında, şirketi iyi bilen, ticari ilişkilerinden haberdar olan yöneticilerde kalması bakımından, yönetimin almış olduğu karar ve işlemlerin kayyımın onayından geçmesini öngören, onay kayyımlığının mahkeme tarafından öncelikle tercih edilmesi daha yerinde olacaktır⁶⁸. Bunun mümkün olmaması veya olamaması durumunda, mahkeme tarafından atanacak kayyımın yetki ve görevleri bakımından, kayyımın yönetim organı olarak atanması yolunu seçmek gereklidir.

Mahkeme veya hakim tarafından atanacak kayyımın yetki ve görevleri bakımından hem yönetim organının karar ve işlemlerinin geçerliliği, kayyımın onayına bağlı tutulması hem de kayyımın yetki ve görevleri bakımından, kayyımın yönetim organı olarak atanmasında, kayyımın görev ve yetki alanı, şirket yönetimi ile sınırlıdır. Bunun dışında başka bir görev ve yetkisi bulunmamaktadır. Örneğin kayyımın şirketi görülmekte olan davada veya soruşturmada temsil etme, suçluluğunu ya da suçsuzluğunu ispat etme gibi bir görev ve yetkisi olamaz.⁶⁹ Mahkeme veya hakimin atadığı ve sınırlarını belirlediği görev ve yetki alanının dışında hiçbir görevi ve yetkisi bulunmamaktadır.

Bunun dışında, mahkeme veya hakim tarafından atanan kayyımın tarafsızlığını sağlanması gerekmektedir. Kayyım olarak atandığı andan öncesi,

⁶⁷ ŞAHİN, Cumhuriyet, Ceza Muhakemesi Hukuku I, s. 258; MALKOÇ, İsmail / Yüksektepe, Mert, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu, C. 1, s. 638; ÇOLAK, Halûk / TAŞKIN, Mustafa, Ceza Muhakemesi Kanunu Şerhi, s. 605.

⁶⁸ ÖZTÜRK Bahri / TEZCAN, Durmuş / ERDEM, Mustafa Ruhan / SIRMA, Özge / SAYGILAR, Yasemin F / ALAN, Esra, Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 520.

⁶⁹ CENTEL, Nur / ZAFER, Hamide, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 402.

görev ve yetkisini kullandığı veya devamında bu tarafsızlığını koruması gereklidir. Bu nedenle tedbire konu olan davanın soruşturma veya kovuşturma evresinde herhangi bir bağı, ilgisinin bulunmaması gerekir⁷⁰.

5. Uygulanma Şartları

Mahkeme veya hakim tarafından şirket yönetimi için kayyım tayini veya atanması, bir elkoyma çeşidi olmasına karşın, iktisadi önemi ve ortaya çıkabilecek neticeler bakımından basit elkoymadan daha sıkı koşullara bağlı tutulmuştur. Kanunda hüküm altına alınan bu koşulların kararın alındığı anda hepsinin birlikte gerçekleşmesi durumunda, koruma tedbirine başvurulabilir. Kayyım kararı alındığı anda, bu koşulların hepsinin birlikte gerçekleşmemesi veya eksik olması durumunda bu tedbire başvurulması mümkün değildir.

Fikrimizce kayyımlık görev ve yetkisinin kullanıldığı veya kayyımlığın devam ettiği sürede de bu koşulların bulunması zorunludur. Bu koşullar ortadan kalktığı anda veya herhangi bir şekilde koşullardan bir eksik olması halinde, bu kayyımlık görevinin bırakılması veya sona ermesi, sonlandırılması gereklidir.

Bu tedbire karar verilebilmesi için, kararın alındığı anda kanunda belirtilen (katolog) suçların bir şirketin faaliyet alanı içinde veya çerçevesinde işlenmekte olduğu konusunda “**kuvvetli şüphe**” nedenlerinin bulunması ve “**maddi gerçeğin ortaya çıkarılabilmesi için gerekli olması**” koşullarının birlikte yer alması gerekmektedir⁷¹.

6. Kanunda Gösterilen (Katolog) Suçların Bulunması

Mahkeme veya hakim tarafından şirket yönetimi için kayyım ataması tedbirinin uygulanmasında belli suçlarla sınırlı tutulmuştur. CMK’nda gösterilen veya belirlenen fiillerin dışındaki fiiller bakımından bu tedbirin uygulanması mümkün değildir (CMK m.133/4). Bu nedenle sınırlı sayıdaki fiil-

⁷⁰ ŞAHİN, Cumhuriyet, Ceza Muhakemesi Hukuku I, s. 258.

⁷¹ KUNTER, Nurullah / YENİSEY, Feridun / NUHOĞLU, Ayşe, Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 1129; ÖZTÜRK, Bahri / KAZANCI Behiye Eker / GÜLEÇ, Sesim Soyer, Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbirleri, s. 146; ERYILMAZ, Mesut Bedri, Ceza Muhakemesi Hukuku Dersleri, s. 525.

lerde bu tedbire başvurulabilecektir. Kanun Koyucunun kabul ettiği sistem, “katolog suç sistemi”dir. Bu nedenle, şirket yönetimine kayyım atanabilmesi için soruşturması yapılan suçun CMK’nun 133. maddesinin dördüncü fıkrasında sayılan katolog suçlardan birisi olması gerekmektedir.⁷² Katologda gösterilmeyen suçlar bakımından bu tedbire başvurulamaz.

Şirket yönetim organının almış olduğu kararların, şirkete yabancı ya da dışarıdan bir kayyım denetiminde olması veya şirket yönetim organının görevden alınması niteliği bakımından ağır bir tedbirdir. Bu nedenle, şirket yönetimi için kayyım tayini tedbiri, sınırlı suçlarda uygulanabilmesine imkan tanınmıştır. Daha basit suçlarda, şirket yönetiminin devre dışı kalması durumunda, işlenen suç ile uygulanan koruma tedbiri arasında orantısız olacağı açıktır.⁷³

Ceza Muhakemesi Kanununun 133. maddesinin dördüncü fıkrasında, şirket yönetimi için kayyım tayini tedbirinin uygulanabileceği suçları Türk ceza kanunu ve diğer kanunlardaki ceza hükmü içeren fiiller tek tek gösterilmiştir. CMK’nun 133/4. maddesinde Türk ceza kanunda yer alan suçlar;

Türk Ceza Kanunda yer alan suçlar şunlardır:

- Göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti (Madde 79, 80),
- Uyuşturucu veya uyarıcı Madde imal ve ticareti (Madde 188),
- Parada sahtecilik (Madde 197),
- Fuhuş (Madde 227),
- Kumar oynanması için yer ve imkân sağlama (Madde 228),
- Zimmet (Madde 247),
- Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama (Madde 282),
- Silahlı örgüt (Madde 314) veya bu örgütlere silah sağlama (Madde 315),
- Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk (Madde 328, 329, 330, 331, 333, 334, 335, 336, 337) suçları”dır.

⁷² KUNTER, Nurullah / YENİSEY, Feridun / NUHOĞLU, Ayşe, Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 1129; ÖZTÜRK Bahri / TEZCAN, Durmuş / ERDEM, Mustafa Ruhan / SIRMA, Özge / SAYGILAR, Yasemin F / ALAN, Esra, Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 519; CENTEL, Nur / ZAFER, Hamide, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 401; ERYILMAZ, Mesut Bedri, Ceza Muhakemesi Hukuku Dersleri, s. 525; AYDIN, Murat, Arama ve El Koyma, s. 208.

⁷³ SOYASLAN, Doğan, Ceza Muhakemesi, Hukuku, s. 293.

Türk ceza kanunu dışında diğer kanunlardaki ceza hükmü içeren fiilleri CMK'nun 133/4. maddesinde göstermiştir. Bu suçlar;

Özel Kanunlarda yer alan suçlar ise, şunlardır:

- *Ateşli Silahlar ve Bıçaklar İle Diğer Aletler Hakkında Kanunda tanımlanan silah kaçakçılığı (Madde 12) suçları*
- *Bankalar Kanununun 22. maddesinin (3) ve (4) numaralı fıkralarında tanımlanan zimmet suçu,*
- *Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda tanımlanan ve hapis cezasını gerektiren suçlar,*
- *Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 68 ve 74 üncü Maddelerinde tanımlanan suçlar.”‘dır.*

7. Kanunda Gösterilen (Katolog) Suçların Şirketin Faaliyet Alanı veya Çerçevesinde İşlenmekte Olması

Ceza Muhakemesi Kanununun 133. maddesinin dördüncü fıkrasında belirtilen (katolog) suçlardan birinin şirketin faaliyet alanı veya çerçevesinde işlenmekte olduğu konusunda “kuvvetli şüphe” nedenlerinin bulunması gerekir⁷⁴. Kanunda Şirketin faaliyet çerçevesinde işleniyor olması arandığı için, soruşturma veya kovuşturma konusu suçun zincirleme veya kesintisiz olarak bir şirketin faaliyeti çerçevesinde işlenmekte olması gerekmektedir. Bu bakımdan işlenip bitmiş bir fiil veya suç için, bu tedbire başvurulamaz⁷⁵. Suçun işlenmiş ve sona ermiş olması durumunda artık bu tedbir değil, koşulların varlığı bağlı olarak başka bir tedbire başvurulabilir.

Suçun bir şirket faaliyet alanı veya çerçevesinde işlenmesi, uygulamada şirketin paravan bir şirket olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu bakımdan, bir turizm şirketinin faaliyeti alanı veya çerçevesinde uyuşturucu madde ticareti (TCK m. 188), göçmen kaçakçılığı (TCK m. 79), insan ticareti (TCK

⁷⁴ ÖZTÜRK Bahri / TEZCAN, Durmuş / ERDEM, Mustafa Ruhan / SIRMA, Özge / SAYGILAR, Yasemin F / ALAN, Esra, Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 519; KUNTER, Nurullah / YENİSEY, Feridun / NUHOĞLU, Ayşe, Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 1129; ÇOLAK, Halûk / TAŞKIN, Mustafa, Ceza Muhakemesi Kanunu Şerhi, s. 603.

⁷⁵ KUNTER, Nurullah / YENİSEY, Feridun / NUHOĞLU, Ayşe, Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 1129; MALKOÇ, İsmail / Yüksektepe, Mert, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu, C. 1, s. 637.

m. 80), fuhuş (TCK m. 227), kumar oynatma (TCK m. 228) suçlarının işlendiği, şirketin karapara aklama (TCK m. 282) suçlarında bir araç veya vasıta olarak kullanıldığı konusunda “kuvvetli şüphe” nedenlerinin bulunması durumunda bu tedbire başvurulabilmesi mümkündür⁷⁶.

Bu tedbire başvurabilmek için kanunda belirtilen (katolog) suçlardan birinin şirket ortaklarından biri tarafından işlenmiş ya da işleniyor olması yeterli değildir. Bu tedbirin uygulanabilmesi, bu suçlardan birinin *şirket faaliyet alanı veya çerçevesinde işlenmiş* olması koşuluna bağlıdır⁷⁷. Bu nedenle ortaklardan birinin şirketten bağımsız, kendi yararına kanunda belirtilen (katolog) suçlardan birini işlemesi durumunda şirket yönetimi için kayyım tayini tedbiri uygulanması mümkün değildir. Bu durumda diğer koşulların meydana gelmesine bağlı olarak, sadece adı geçen ortağın payı bakımından elkoyma ya da müsadere edilebilir⁷⁸.

Maddede somut delillere dayanmayan ve sadece tahminden ibaret bulunan bir şüphe, söz konusu tedbire başvurabilmek için yeterli görülmemiştir. Şirket yönetimine kayyım atanabilmesi için, söz konusu suçun, bir şirketin faaliyet alanı veya çerçevesinde işlenmekte olduğu konusunda “kuvvetli şüphe” nedenlerinin bulunmasını gereklidir. Mevcut delillere göre yapılacak muhakeme sonunda, sanığın mahkûm olması kuvvetle muhtemel ise, kuvvetli şüphe var demektir⁷⁹. Buna göre şayet şirket yönetimine kayyım atanacak ise, söz konusu suçtan dolayı faillerin muhakeme sonunda mahkûm olmalarını kuvvetle muhtemel olmalıdır.

8. Maddi Gerçeğin Ortaya Çıkarılabilmesi İçin, Bu Tedbire Başvurmanın Zorunlu Olması

Ceza Muhakemesi Kanununun 133/4. maddede belirtilen (katolog) suçlardan birinin şirketin faaliyet alanı veya çerçevesinde işlenmekte olduğu konusunda sadece “kuvvetli şüphe” nedenlerinin varlığı halinde, bu koruma tedbirine başvurulabilmesi için yeterli koşul değildir. Bu “kuvvetli şüphe” nedenle-

⁷⁶ ŞAHİN, Cumhuriyet, Ceza Muhakemesi Hukuku I, s. 257.

⁷⁷ ÇOLAK, Halûk / TAŞKIN, Mustafa, Ceza Muhakemesi Kanunu Şerhi, s. 603.

⁷⁸ ÖZBEK, Veli Özer / KANBUR, Mehmet Nihat / DOĞAN, Koray / Bacaksız, Pınar / TEPE, İlker, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 395.

⁷⁹ CENTEL, Nur / ZAFER, Hamide, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 80; ÖZTÜRK Bahri / TEZCAN, Durmuş / ERDEM, Mustafa Ruhan / SIRMA, Özge / SAYGILAR, Yasemin F / ALAN, Esra, Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 519.

rinin varlığı hali koşulunun yanında, tedbire konu olan fiile ilişkin “maddi gerçeğin ortaya çıkarılabilmesi için gerekli olması” koşulu da aranır (CMK m. 133/1). Bu nedenle de “maddi gerçeğin ortaya çıkarılması” amacı dışında başka bir amacın bulunması halinde bu tedbir yoluna başvurulması mümkün değildir. Şirketin faaliyet alanı veya çerçevesinde, faaliyetin icrası tamamlanmış bu suçla ilgili olarak şirket yönetimine kayyım tayin edilemeyecektir⁸⁰.

Fikrimizce Ceza Muhakemesi Kanunundaki düzenlemeye göre, kanunda yer alan diğer koruma tedbirlerinden birine başvurarak bazı delillere ulaşılması olasılığının bulunması, bu tedbir için engel teşkil etmemektedir. Bu durumda bile, kayyım tayini tedbiriyle başka delillere ulaşılması ihtimalinin bulunması, tedbire başvurulması için yeterlidir. Ancak CMK’nun 134/1 ile 135/1. maddedeki gibi “**başka suretle delil elde edilmesi imkânının bulunmaması durumunda**” şeklinde bir ibarenin yer alması muhakeme hukuğu, AİHS, uluslararası sözleşme hükümleri ve temel insan hakları bakımından yerinde olacaktır

9. Karar Verecek Mercî

CMK’nun 133. maddesine göre, kural olarak şirket yönetimi için kayyım tayini tedbirinin uygulanmasına mahkeme ya da hâkim karar verebilecektir. Bu tedbir için, diğer bazı koruma tedbirlerinin aksine “gecikmesinde sakınca bulunan hallerde” savcı tarafından karar verilmesi şeklinde, bir istisna mevcut değildir⁸¹.

Buna karşılık “Cumhuriyet savcısı, ancak hâkim tarafından yapılabilecek olan bir soruşturma işlemine gerek görürse, istemlerini bu işlemin yapılacağı yerin sulh ceza hâkimine bildirir. Sulh ceza hâkimi istenilen işlem hakkında, kanuna uygun olup olmadığını inceleyerek karar verir ve gereğini yerine getirir (CMK m.162). Bu nedenle, soruşturma evresinde, CMK’nun 162. maddesi gereğince kayyım tayin kararı, savcının talebi üzerine sulh ceza hâkimi tarafından verecektir. Kovuşturma evresinde ise, re’sen ya da tarafların talebi üzerine yargılamayı yapan mahkeme tarafından tedbire karar verilebilecektir (CMK m. 133/1).

⁸⁰ KUNTER, Nurullah / YENİSEY, Feridun / NUHOĞLU, Ayşe, Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 1129.

⁸¹ MALKOÇ, İsmail / Yüksektepe, Mert, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu, C. 1, s. 637; ÜNVER, Yener / HAKERİ, Hakan, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 427.

Kanun bu tedbire hem soruşturma evresinde hem de kovuşturma evresinde başvurabilme imkânı tanımıştır. Fikrimizce uygulamada soruşturma evresinde, soruşturmadan haberdar olan şirket yöneticilerinin tedbiri gereksiz kılacak derecede uygulamalara gitmesi olasılığı bulunmaktadır. Buna karşılık koşulların bulunması halinde, koruma tedbirinin amacının elde edilebilmesi için, en erken ne zaman başvurma koşulları oluşmuş ise, o evrede bu tedbire başvurulması tedbirin amacına uygun olacaktır.

10. Mahkeme veya Hâkim Tarafından Kayyım Atanması Usulü

Mahkeme veya hakim tarafından atanan kayyımın, yönetim organının karar veya işlemlerinin geçerliliğinin kayyımın onayına bağlı tutulabilecek şekilde ya da yönetim organının yetki ve görevleri tümüyle kayyıma verilebilecek şekilde karar verilebilir (CMK m.133/1). Bu nedenle kayyım tayinine karar veren merci, vermiş olduğu kararında, atanan kayyımın hangi yetki ve görev alanına sahip olacağını belirtmesi gerekmektedir⁸².

Kayyım atanmasına karar veren hâkim veya mahkeme, CMK'nun 133. maddesinin ikinci fıkrasına göre, atama kararında ayrıca kayyıma ödenecek olan ücreti de açıkça belirtmesi gerekir. Kayyıma, kayyımlık görevi nedeniyle verilecek ya da takdir edilen ücret, şirketin bütçesinden ödenmesi gerekir. Bununla birlikte soruşturma, kovuşturma konusu suçtan ya da tedbire konu olan fiile ilişkin, “kovuşturmayaya yer olmadığı” (CMK m.171), “beraat” (CMK m.223) kararının verilmesi halinde, ücret olarak şirket bütçesinden ödenen paranın tamamı, yasal faiziyle birlikte Devlet Hazinesi'nden karşılanması gerekir⁸³.

Ceza Muhakemesi Kanununda mahkeme veya hakim tarafından atanacak kayyımın tüzel kişi veya gerçek kişi olması gerektiği konusunda herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Buna karşılık kurumun yapısı gereği ceza muhakemesi hukukunda sadece gerçek kişiler kayyım olarak atanabileceklerdir. Bunun dışında tüzel kişilerin bir şirkete kayyım tayini mümkün değildir⁸⁴.

⁸² ERSOY, Uğur, Ceza Muhakemesi Hukukunda Şirket Yönetimine Kayyım Tayini, s. 100.

⁸³ KUNTER, Nurullah / YENİSEY, Feridun / NUHOĞLU, Ayşe, Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 1129; ÖZTÜRK Bahri / TEZCAN, Durmuş / ERDEM, Mustafa Ruhan / SIRMA, Özge / SAYGILAR, Yasemin F / ALAN, Esra, Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 520; ÜNVER, Yener / HAKERİ, Hakan, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 428.

⁸⁴ ERSOY, Uğur, Ceza Muhakemesi Hukukunda Şirket Yönetimine Kayyım Tayini, s. 102.

Ceza muhakemesi kanununun 133. maddesine göre, kayyım tayinine ilişkin kararlar, “**Ticaret Sicili Gazetesi**”nde ve diğer uygun araçlarla ilanının yapılması gerekir⁸⁵. Yönetimin tamamen kayyıma bırakılması durumunda, yönetim kayyımının ticaret siciline tescil edilmesi, sicile kayıtlı bulunan yönetim kurulu üyelerine ait kaydın terkin edilmesi gerekmektedir⁸⁶. Bu hüküm karşısında mahkeme tarafından atanan kayyımın üçüncü kişilerle yapılan işlemler bakımından, hukuki bakımdan bağlayıcı sonuç doğurabilmesi, yapılan ilan ile mümkündür. Bunun dışında, şirkete atanan kayyımın almış olduğu yönetime ilişkin kararlar, karar kopyası veya örneği, şirketin merkez ve şubelerinde, üçüncü kişiler tarafından görülebilecek şekilde asılması, ilanı gerekmektedir⁸⁷.

11. Kayyım Atama Kararına Karşı İtiraz

Ceza muhakemesindeki diğer koruma tedbirlerinde olduğu gibi, kayyım atama tedbirinde de bu karara karşı taraflar, kanun yoluna başvurabileceklerdir.

a. Soruşturma Evresi

Soruşturma evresinde, sulh ceza hakimi tarafından bu karar verilecektir. Şirkete kayyım atanması kararı, bir hâkim kararı olması nedeniyle, bu karara karşı, CMK 267 vd. maddelerine göre itiraz yoluna başvurulabilecektir⁸⁸.

b. Kovuşturma Evresi

Kovuşturma evresinde, bu tedbire mahkeme tarafından karar verildiğinden, bu karara karşı itiraz edilebileceğine ilişkin yasada açıklık bulunmamaktadır.

⁸⁵ AYDIN, Murat, Arama ve El Koyma, s. 209.

⁸⁶ GÜRALP, Ayşe Gülin,(2005), “İflasın Ertelenmesinde Kayyım Atanması”, Dokuz Eylül Üniversitesi, Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:7, Özel Sayı (Prof. Dr. İrfan Baştuğ’a Armağan), s.69 ([www.deu.edu.tr/hukuk E.T. 15.12.2014](http://www.deu.edu.tr/hukuk/E.T.15.12.2014)).

⁸⁷ ÖZBEK, Veli Özer / KANBUR, Mehmet Nihat / DOĞAN, Koray / Bacaksız, Pınar / TEPE, İlker, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 396; ŞAHİN, Cumhur, Ceza Muhakemesi Hukuku I, s. 258.

⁸⁸ KUNTER, Nurullah / YENİSEY, Feridun / NUHOĞLU, Ayşe, Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 1129.

CMK'nun itirazı düzenleyen 267. maddesine göre, mahkeme kararlarına karşı itiraz yoluna başvurulabilmesi için bunun kanununda gösterilmiş olması gerekmektedir. CMK'nun 267/1. maddesi, "**hâkim kararları ile kanunun gösterdiği hâllerde, mahkeme kararlarına karşı itiraz yoluna gidilebilir**" şeklindedir. Bu nedenle bir belirleme kanunda bulunmadığından mahkeme tarafından verilen şirket yönetimi için kayyım tayini kararına itiraz mümkün değildir. Kovuşturma evresinde mahkeme tarafından verilen tedbir kararına itiraz mümkün olmadığından, ara karar özelliği gösteren bu karara ancak esas hükümle birlikte temyiz yoluna gidilebilecektir⁸⁹.

Kayyım atama kararı dışında, kayyımın şirket yönetimiyle ilgili yaptığı iş ve işlemler için de kanun yoluna başvurulabilir. Bu nedenle başvurulabilecek kanun yolu CMK'nun 133. maddesinin üçüncü fıkrasında düzenlenmiştir. Bu madde;

"(3) İlgililer, atanmış kayyımın işlemlerine karşı, görevli mahkemeye 22.11.2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ve 29.6.1956 tarihli ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre başvurabilirler" (CMK m.133/3), şeklindedir.

Buna göre kayyım tarafından yapılan iş veya işlemlerle ilgili, bu iş ve işlemlerden doğrudan etkilenen ilgililer, görevli ve yetkili mahkemeye 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre başvurabileceklerdir⁹⁰. Bu nedenle şirketin yönetimi veya yönetim organının almış olduğu kararlarla ilgili hangi hukuki yola başvurulması gerekiyor ise, kayyım tarafından yapılan iş ve işlemler bakımından da aynı hukuki yollara başvurulması gerekecektir. Türk Ticaret Kanununun ve Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre uygulama yapılacaktır.

12. Kayyımlığın ve Kayyımın Görev ve Yetkisinin Sona Ermesi

Şirket yönetimi için kayyım tayini, bir koruma tedbiri olması nedeniyle, koruma tedbirlerinin bütün özelliklerini taşımaktadır. Koruma tedbirlerinin amaçlarından biri, ceza muhakemesinin sağlıklı yürütmesini ve muhakeme sonunda verilecek kararların uygulanabilmesini sağlamaktır. Kayyım atanması da bir koruma tedbiri olduğuna göre, koruma tedbirlerinin sona ermesiyle ilişkin genel kurallar bu tedbir için de geçerlidir.

⁸⁹ CENTEL, Nur / ZAFER, Hamide, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 403.

⁹⁰ ERYILMAZ, Mesut Bedri, Ceza Muhakemesi Hukuku Dersleri, s. 525.

Koruma tedbiri ile elde edilecek amacın gerçekleşmesi ve artık bu tedbire ihtiyaç duyulmadığı veya kayyımın görevine devam etmesi ile beklenen netice orantısız bir hale dönüşmesi durumunda, kayyımlığa son verilmesi gerekmektedir⁹¹.

Ceza Muhakemesi Kanununda şirket yönetimi için kayyım tayini tedbirinin, ne zaman sona ereceğine ilişkin herhangi bir düzenleme yer almamaktadır. Fikrimizce CMK'nun 131/1. maddesine yer alan genel iade düzenlemesinin bu tedbir için de uygulanabilmesi gerekir. CMK'nun “**ELKONULAN EŞYANIN İADESİ**” başlığı altındaki 131/1. madde;

“(1) Şüpheliye, sanığa veya üçüncü kişilere ait elkonulmuş eşyanın, soruşturma ve kovuşturma bakımından muhafazasına gerek kalmaması veya müsadereye tabi tutulmayacağına anlaşılması halinde, re’sen veya istem üzerine geri verilmesine Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından karar verilir. İstem reddi kararlarına itiraz edilebilir”, şeklindedir.

Buna göre, şüpheliye, sanığa veya üçüncü kişilere ait elkonulmuş eşya, soruşturma ve kovuşturma bakımından muhafazasına gerek kalmaması veya müsadereye tâbi tutulmayacağına anlaşılması durumunda, re’sen ya da talep üzerine geri verilmesi gerekir. Yetkili makam soruşturma evresinde, Cumhuriyet savcısı ve hâkim, kovuşturma evresinde ise, mahkemedir. Kayyım tayini koruma tedbirine karar verme yetkisi, hâkim ve mahkemeye verilmiş olduğundan, gerek kalmaması durumunda bu tedbirin kaldırılmasına da hakim veya mahkeme tarafından karar verilecektir. Cumhuriyet savcısı tarafından, tedbire son verilmesi gerektiği kanaatine varılması durumunda, bu konuda mahkemeden talep bulunması gereklidir.

Şirkete kayyım atama koruma tedbirinin koşullarının ortadan kalkması durumunda, bu durumu belirterek, tedbirin kaldırılmasını da her zaman taraflar isteyebilir⁹².

Şirket yönetimi için kayyım tayini tedbiri soruşturma sonucunda “kovuşturmaya yer olmadığına dair karar” (CMK m.171) verilip de kesinleştiğinde doğal olarak kendiliğinden sona erecektir. Dava açılması durumunda ise, tedbir, kovuşturma sürecinde en geç hüküm anına kadar devam edebile-

⁹¹ ERSOY, Uğur, Ceza Muhakemesi Hukukunda Şirket Yönetimine Kayyım Tayini, s. 137.

⁹² CENTEL, Nur / ZAFER, Hamide, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 402.

cektir⁹³. Hükümün verilmesiyle birlikte (CMK m.223) kayyımlık koruma tedbiri de sona ermiş olacaktır (CMK m.133).

Dava açılması durumunda, iddianameyi kabul eden mahkeme (CMK m.175), devam etmekte olan şirket yönetimine kayyım atanması tedbirine ilişkin beklemeksizin bir karar vermesi gerekmektedir.

Kovuşturma evresinde şirket yönetimine kayyım atanması tedbirinin sona ermesine hâkim duruma göre, her zaman karar verebilir⁹⁴. Kovuşturmaya konu suçun, kanunda belirtilen (katolog) suçlardan biri (CMK m.133/4) olmadığına anlaşılması veya fiilin suç olmaktan çıkması durumunda, kayyım atanması tedbirine gerek kalmayacağı veya koşullardan birinin ortadan kalması nedeniyle, kayyım atanması kararına kaldırılması gerekir⁹⁵.

Ceza Muhakemesi Kanunda, şirket yönetimine kayyım atanması tedbirinin sona erdirilmesine karar verilmesi durumunda, kararın yayımlanması ya da ilanına ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır⁹⁶. Ancak şirket yönetimine kayyım atanmasına ilişkin kararın, “Ticaret Sicili Gazetesi”nde ve diğer uygun araçlarla ilan edilmesi (CMK m.133/1) gerektiğine göre, bunun ortadan kaldırılması da aynı usulle olması şarttır. Bu nedenle de fikrimizce, hangi usulle atanma gerçekleşmişse, aynı usulle bu işlem ortadan kalkması gereklidir. Şirket yönetiminin kayyımın yetki alanından çıkması durumunda, yönetimin kurulu üyelerinin ticaret siciline tescil edilmesi, sicile kayıtlı bulunan kayyıma ait kaydın terkin edilmesi gerekmektedir⁹⁷. Şirket yönetimine kayyım atanmasına ilişkin kararın sona ermesi veya erdirilmesi durumunda, “Ticaret Sicili Gazetesi”nde ve diğer uygun araçlarla ilan edilir.

III. SONUÇ

Ticari yaşamın önemli ayaklarından biri şirketlerdir. Suç işlemeyi amaçlayan kişilerin, bu şirketler üzerinden fiillerini gerçekleştirdikleri görülmektedir. Görünürde bir “paravan şirket” görünmekte ancak geride suç teşkil eden

⁹³ ŞAHİN, Cumhuriyet, Ceza Muhakemesi Hukuku I, s. 258.

⁹⁴ MALKOÇ, İsmail / Yüksektepe, Mert, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu, C. 1, s. 637.

⁹⁵ ERSOY, Uğur, Ceza Muhakemesi Hukukunda Şirket Yönetimine Kayyım Tayini, s. 137.

⁹⁶ ERSOY, Uğur, Ceza Muhakemesi Hukukunda Şirket Yönetimine Kayyım Tayini, s.13.

⁹⁷ GÜRÜL, Ayşe Gülin, “İflasın Ertelenmesinde Kayyım Atanması”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:7, Özel Sayı (Prof. Dr. İrfan Baştuğ’a Armağan), ss.57-78 (2005), (www.deu.edu.tr/hukuk E.T. 15.12.2014) s. 69.

fiiller işlenmektedir. Böyle durumlarda diğer suç eşyalarında olduğu gibi gerçeğin ortaya çıkarılması için bu şirketlere de elkonulması gerekmektedir. Şirketlere elkoyma, şirket yönetiminin işlemlerini veya kararlarını kontrol etmek, yönetimi görevden almak şeklinde gerçekleştirilebilecektir. Bu elkoyma diğer malvarlıklarından daha fazla zarara neden olabilecektir. İstihdam sağlayan, malvarlığını barındıran şirketlerin zarara uğraması sosyal ve ticari yaşamı etkilemektedir. Bu nedenle bu tedbirin uygulanması önem arz etmektedir. Gerçekten de kanun koyucu da bu tedbiri basit elkoymaya göre daha ayrıntılı şartlara tabi kılmıştır. Bu nedenle 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 133. maddesinde “**şirket yönetimi için kayyım tayini**” şeklinde ayrı bir elkoyma türü olarak düzenlenmiş bulunmaktadır.

Ticari yaşamın niteliği, iktisadi bakımdan dengeler dikkate alındığında, şirketi iyi bilen, ticari ilişkilerinden haberdar olan yöneticilerde kalması bakımından, yönetimin almış olduğu karar ve işlemlerin kayyımın onayından geçmesini öngören, onay kayyımlığının mahkeme tarafından öncelikle tercih edilmesi daha yerinde olacaktır⁹⁸. Bunun mümkün olmaması veya olamaması durumunda, mahkeme tarafından atanacak kayyımın yetki ve görevleri bakımından, kayyımın yönetim organı olarak atanması yolunu seçmek gereklidir. Kanunda buna ilişkin aşamalı olarak belirtilmesinde yarar bulunmaktadır.

Kayyımlık görev ve yetkisinin kullanıldığı veya kayyımlığın devam ettiği sürede de bu koşulların bulunması zorunludur. Bu koşullar ortadan kalktığı anda veya herhangi bir şekilde koşullardan bir eksik olması halinde, kayyımlık görevinin bırakılması veya sona ermesi, sonlandırılması gereklidir.

Kanun bu tedbire hem soruşturma evresinde hem de kovuşturma evresinde başvurabilme imkânı tanımıştır. Uygulamada soruşturma evresinde, soruşturmadan haberdar olan şirket yöneticilerinin tedbiri gereksiz kılacak derecede uygulamalara gitmesi olasılığı bulunmaktadır. Buna karşılık koşulların bulunması halinde, koruma tedbirinin amacının elde edilebilmesi için, en erken ne zaman başvurma koşulları oluşmuş ise, o evrede bu tedbire başvurulması tedbirin amacına uygun olacaktır

Ceza Muhakemesi Kanunundaki düzenlemeye göre, kanunda yer alan diğer koruma tedbirlerinden birine başvurarak bazı delillere ulaşılması olası-

⁹⁸ ÖZTÜRK Bahri / TEZCAN, Durmuş / ERDEM, Mustafa Ruhan / SIRMA, Özge / SAYGILAR, Yasemin F / ALAN, Esra, Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 520.

lığının bulunması, bu tedbir için engel teşkil etmemektedir. Bu durumda bile, kayyım tayini tedbiriyle başka delillere ulaşılması ihtimalinin bulunması, tedbire başvurulması için yeterlidir. Ancak CMK'nun 134/1 ile 135/1. maddedeki gibi **“başka suretle delil elde edilmesi imkânının bulunmaması durumunda”** şeklinde bir ibarenin yer alması muhakeme hukuku, AİHS, uluslararası sözleşme hükümleri ve temel insan hakları bakımından yerinde olacaktır.

Kanun bu tedbire hem soruşturma evresinde hem de kovuşturma evresinde başvurabilme imkânı tanımıştır. Uygulamada soruşturma evresinde, soruşturmadan haberdar olan şirket yöneticilerinin tedbiri gereksiz kılacak derecede uygulamalara gitmesi olasılığı bulunmaktadır. Buna karşılık koşulların bulunması halinde, koruma tedbirinin amacının elde edilebilmesi için, en erken ne zaman başvurma koşulları oluşmuş ise, o evrede bu tedbire başvurulması tedbirin amacına uygun olacaktır.

Ceza Muhakemesi Kanununda şirket yönetimi için kayyım tayini tedbirinin, ne zaman sona ereceğine ilişkin herhangi bir düzenleme yer almamaktadır. CMK'nun 131/1. maddesine yer alan genel iade düzenlemesinin bu tedbir için de uygulanabilmesi gerekir. CMK'nun **“ELKONULAN EŞYANIN İADESİ”** başlığı altındaki 131'inci maddenin 1'inci fıkrası;

“Şüpheliye, sanığa veya üçüncü kişilere ait elkonulmuş eşyanın, soruşturma ve kovuşturma bakımından muhafazasına gerek kalmaması veya müsadereye tabi tutulmayacağına anlaşılması halinde, re'sen veya istem üzerine geri verilmesine Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından karar verilir. İstem reddi kararlarına itiraz edilebilir”, şeklindedir.

Buna göre, şüpheliye, sanığa veya üçüncü kişilere ait elkonulmuş eşya, soruşturma ve kovuşturma bakımından muhafazasına gerek kalmaması veya müsadereye tâbi tutulmayacağına anlaşılması durumunda, re'sen ya da talep üzerine geri verilmesi gerekir. Yetkili makam soruşturma evresinde, Cumhuriyet savcısı ve hâkim, kovuşturma evresinde ise, mahkemedir. Kayyım tayini koruma tedbirine karar verme yetkisi, hâkim ve mahkemeye verilmiş olduğundan, gerek kalmaması durumunda bu tedbirin kaldırılmasına da hakim veya mahkeme tarafından karar verilecektir. Cumhuriyet savcısı tarafından, tedbire son verilmesi gerektiği kanaatine varılması durumunda, bu konuda mahkemeden talepte bulunması gereklidir.

Ceza Muhakemesi Kanunda, şirket yönetimine kayyım atanması tedbirinin sona erdirilmesine karar verilmesi durumunda, kararın yayımlanması ya da ilanına ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak şirket yönetimine kayyım atanmasına ilişkin kararın, “Ticaret Sicili Gazetesi”nde ve diğer uygun araçlarla ilan edilmesi (CMK m.133/1) gerektiğine göre, bunun ortadan kaldırılması da aynı usulle olması şarttır. Bu nedenle de fikrimizce, hangi usulle atanma gerçekleşmişse, aynı usulle bu işlem ortadan kalkması gereklidir. Şirket yönetimi üzerinde kayyımın yetkisinin tamamen sona ermesi durumunda, yönetimin kurulu üyelerinin ticaret siciline tescil edilmesi, sicile kayıtlı bulunan kayyıma ait kaydın terkin edilmesi gerekmektedir. Şirket yönetimine kayyım atanmasına ilişkin kararın sona ermesi veya erdirilmesi durumunda, “Ticaret Sicili Gazetesi”nde ve diğer uygun araçlarla ilan edilir.

KAYNAKÇA

AKINTÜRK, Turgut / KARAMAN Derya Ateş, Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku, 13. Baskı,, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 2011.

AKİPEK, Jale G. / AKINTÜRK, Turgut,, Eşya Hukuku, Beta Basım Yayım, İstanbul 2009.

AYDIN, Murat, Arama ve El Koyma, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2012.

BGH StB 5/07 - Beschlussvom 12. Juli 2007, <http://www.hrr-strafrecht.de/hrr/2/07/stb-5-07.php>., 31.12.2014.

BIÇAK, Vahit, Suç Muhakemesi Hukuku, Birinci Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2010.

BİTTMANN Folker, Münchener Kommentar Strafprozessordnung, Band I, C.H. Beck, München, 2014.

BİTTMANN Folker, Münchener Kommentar Strafprozessordnung, Band I, C.H. Beck, München, 2014,

CENTEL, Nur / ZAFER, Hamide, Ceza Muhakemesi Hukuku, 10. Bası, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 2013.

ÇOLAK, Halûk / TAŞKIN, Mustafa, Ceza Muhakemesi Kanunu Şerhi, 2. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2007.

DONAY, Süheyl, Ceza Yargılama Hukuku, Beta Basım Yayım, İstanbul 2012.

DURAL Mustafa / ÖĞÜZ Tufan / GÜMÜŞ Mustafa Alper, Türk Özel Hukuku Cilt 3 (Aile Hukuku), Filiz Kitabevi, İstanbul 2005.

ERCAN, İsmail, Ceza Muhakemesi Hukuku, 8. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2014.

ERSOY, Uğur, Ceza Muhakemesi Hukukunda Şirket Yönetimine Kayyım Tayini, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2009.

ERYILMAZ, Mesut Bedri, Ceza Muhakemesi Hukuku Dersleri, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2012.

GENÇCAN, Ömer Uğur, Türk Medeni Kanunu, 2. Cilt, Yetkin Yayınları, Ankara 2007.

GERCKE Björn, Heidelberger Kommentar Straprozessordnung, C.F. Müller, Heidelberg 2012.

GÖKCEN, Ahmet, Ceza Muhakemesi Hukukunda Basit Elkoyma ve Postada Elkoyma (Özellikle Telefonların Gizlice Denetlenmesi), DEÜHF Döner Sermaye İşletmesi Yayınları, İzmir 1994.

GÜRALP, Ayşe Gülin, “İflasın Ertelenmesinde Kayyım Atanması”, Dokuz Eylül Üniversitesi, Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:7, Özel Sayı (Prof. Dr. İrfan Baştuğ’a Armağan), ss.57-78 (2005), (www.deu.edu.tr/hukuk E.T. 15.12.2014).

KAYAR, İsmail, “İflasın Ertelenmesinde Kayyımlık”, Hüseyin Ülgen’e Armağan, Cilt II, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2007.

KILIÇOĞLU, Ahmet M, Haziran Medeni Hukuk Temel Bilgiler, Turhan Kitabevi, Ankara 2004.

KUNTER, Nurullah / YENİSEY, Feridun / NUHOĞLU, Ayşe, Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, Onsekizinci Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul 2010.

MALKOÇ, İsmail / Yüksektepe, Mert, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu, C. 1, Malkoç Kitabevi, Ankara 2008.

Meyer-GoßnerLutz, Beck'ischeKurz-Kommentare, Strafprozessordnung, Verlag C.H. Beck, München 2009.

ÖZBEK, Veli Özer / KANBUR, Mehmet Nihat / DOĞAN, Koray / Bacaksız, Pınar / TEPE, İlker, Ceza Muhakemesi Hukuku, 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2012.

ÖZTAN, Bilge, Medeni Hukukun Temel Kavramları, 20. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2005.

ÖZTÜRK Bahri / TEZCAN, Durmuş / ERDEM, Mustafa Ruhan / SIRMA, Özge / SAYGILAR, Yasemin F / ALAN, Esra, Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, Altıncı Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2013.

ÖZTÜRK, Bahri / KAZANCI Behiye Eker / GÜLEÇ, Sesim Soyer, Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbirleri, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2013.

RogallKlaus, SystematischerKommentarzurStrafprozessordnung, Band II, CarlsHeymannsVerlag, Köln, 2010.

SOYASLAN, Doğan, Ceza Muhakemesi, Hukuku, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2007.

ŞAHİN, Cumhur, Ceza Muhakemesi Hukuku I, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2012.

TURHAN, Faruk, Ceza Muhakemesi Hukuku, 1. Baskı, Asil Yayınevi, Ankara 2006.

Türkçe Sözlük, 11. Baskı, Türk dil kurumu Yayınları, Ankara 2011.

ÜNVER, Yener / HAKERİ, Hakan, Ceza Muhakemesi Hukuku, 9. Baskı Ankara, Adalet Yayınevi, Ankara 2014.

YILMAZ, Zekeriya, Teori ve Uygulamada Müsadere, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2003.